

4. Fagområder

Vi har valgt å sortere våre tips og ideer til uteaktiviteter i tråd med rammeplanens sju fagområder. Så å si alle aktiviteter vi gjør sammen med barn berører flere fagområder og rammeplanen fastslår da også at «barnehagen skal se fagområdene i sammenheng» (R17). Vi har derfor angitt hvilke andre fagområder som berøres.

4.1 Kommunikasjon, språk og tekst

Barnehagen skal bidra til at barna «uttrykker sine følelser, tanker, meninger og erfaringer på ulike måter» og «bruker språket til å skape relasjoner, delta i lek og som redskap for å løse konflikter» (R17). Undersøkelser viser at naturopplevelser gir rikere språkutvikling. På tur i nærmiljøet møter barna andre elementer og fenomener og får andre opplevelser enn innenfor gjerdet. Felles opplevelser gir noe å snakke om. Elementene og fenomenene i naturen har navn vi kan lære. Men det er ikke nok at vann er vann og lys er lys, for naturopplevelser gir mangfoldige sanseinntrykk som skaper behov for et mangfold av begreper. Dessuten gir turen som regel muligheter til annen type lek, aktivitet og sosiale relasjoner enn innenfor gjerdet. Her er noen aktiviteter som nettopp inviterer til å bruke språket.

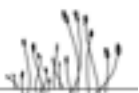
4.1 Kommunikasjon, språk og tekst

Hemmeligheten i snøballen

Sted	Hvor som helst
Årstid	Vinter
Utstyr	«Hemmeligheter»: konge, blyantstump, stein, perle, spiker, kvist, etc.

Gjennomføring Dette er en gjettekonkurranse. En voksen lager en snøball med noe inni. Etterpå skal barna gjette hva som er inni snøballen mens den voksne gir stikkord som f.eks.: «Det kan skrives med». Så kommer det mange forslag, hvis ingen er riktige, går vi videre: «Den er gul». Slik holder vi på helt til en svarer riktig. Den som svarer riktig får snøballen og kan «pakke» den opp. Innholdet er til odel og eie? Skal dere lage mange snøballer på en gang kan dere lage små lapper med navn på det som skal være inni. Lappen kan ligge under riktig snøball. Da er det lettere å holde orden på hva som er inni hvilken snøball.

Andre fagområder: Natur, miljø og teknologi

4.1 Kommunikasjon, språk og tekst

Finn en ting som...

Sted	Hvor som helst
Årsted	Hele året
Utstyr	Gjenstander fra naturen

Gjennomføring Som forberedelse er det fint å snakke litt om de fem sansene og hvilke kroppsdelene de hører til. Ute i naturen skal barna finne fram til ting som lukter godt, smaker godt, kjennes/føles deilig, ser fin ut og høres fint ut. (Eventuelt noe som lukter surt, muggent, råttent, føles vått, hardt, mykt, har en spesiell farge osv.). Det lønner seg å ta én ting og en sans om gangen. Barna samles enten i en stor gruppe eller i små grupper og de skal beskrive hva det lukter, smaker etc. Det kan være greit å ha en mal de skal svare etter f.eks.: «Jeg synes denne mosen lukter godt fordi...» eller «Denne mosen lukter...». Målet er å la barna bevisstgjøre bruken av sansene sine når de er ute i naturen og lære å sette ord på sanseintrykkene sine.

Andre fagområder: Natur, miljø og teknologi
Kropp, bevegelse, mat og helse

Titt i buskene

Sted	Et område med busker og trær
Årsted	Hele året
Utstyr	Tau, hyssing og forskjellige gjenstander

Gjennomføring Et tau strekkes gjennom et område med busker og trær. Ulike gjenstander som ikke hører hjemme i naturen festes til hyssingen og henges opp i busker og trær i forskjellige avstander fra tauet. De kan også legges på bakken. Barna skal gå langs tauet og titte i buskene for å prøve å oppdage ting som ikke hører hjemme i naturen. Når de er ferdige er det om å gjøre å huske hvor mange og hva slags gjenstander de har sett. Leken kan også gjennomføres uten tau, der barna går fritt omkring og titter i buskene. En variant er å la barna være innenfor et område innringet av et tau og plassere tingene utenfor området.

Andre fagområder: Natur, miljø og teknologi
Kropp, bevegelse, mat og helse

Sansekasser

Sted	Hvor som helst
Årsted	Hele året
Utstyr	Ei bøtte, plastpose eller søplesekk, ting fra naturen og ting som ikke er fra naturen.

Gjennomføring Fest en pose eller en søplesekk på toppen av ei bøtte, og lag et hull som handa kan stikkes ned i. I bøtta er det lagt ting fra naturen (som f.eks. kongler, stein, sand, mose, meitemark, fisk) og ting som ikke stammer fra naturen (f. eks. en våt vott, en brødskeive, en bruskkork). Barna skal forsøke å gjette hva de tar på og om tingen stammer fra naturen eller ei. I tillegg til å skjerpe sansene gir aktiviteten rom for grubling: Brødskiva stammer vel også egentlig fra naturen (mel, melk, salt etc.)? Og hva med votten? En vott kan vi vel si stammer fra naturen?

Andre fagområder: Natur, miljø og teknologi

4.1 Kommunikasjon, språk og tekst

Den magiske steinen

Sted	Hvor som helst
Årstid	Hele året
Utstyr	En stein, kongle, skjell eller lignende til hver

Gjennomføring Den magiske steinen (eller kongla eller noe annet) er magisk fordi den åpner ørene våre. Alle står i en ring med hendene på ryggen. I det de får plassert den magiske steinen i hendene sine må de lukke øynene og lytte. Alle må være helt stille. Hva hører dere? Tror dere at alle de lydene er der til vanlig eller er det bare den magiske steinen som gjør det?

Andre fagområder: Natur, miljø og teknologi

Gjett hva jeg har på ryggen?

Sted	Hvor som helst
Årstid	Hele året
Utstyr	6-8 ulike gjenstander fra naturen. Flere av hver ting slik at det er nok til alle deltagerne.

Gjennomføring Alle deltagerne stiller seg i en ring med hendene på ryggen. Hver deltager får en ting fra naturen i hendene og skal forsøke å beskrive hvordan det er å ta på denne. Atif kjenner uten å se på det han har fått i hendene han holder på ryggen. Han sier «Det jeg har på ryggen er lengre enn det er tjukt. Det er rundt og hvis jeg trekker fingrene den ene veien så glir det lett, men den andre veien stopper det litt fordi det er noen små flate greier som stikker litt ut hele veien». Elin sier: «Jeg tror det er en grankongle». Atif tror at det er riktig og tar fram det han har på ryggen - det stemte. Ivana skjønner at hun har det samme på ryggen og tar konglen fram. Elin står ved siden av Atif. Nå er det hennes tur. Ved siden av Elin står Ivana, men hun har allerede vist hva hun hadde på ryggen, så etter Elin er det sidemannen til Ivana sin tur, Tomas.

I denne leken får barna bruke følesansen og sette ord på det man føler med fingrene. Vårt daglige ordforråd strekker ikke alltid til i denne situasjonen slik at aktiviteten egner seg i tillegg godt til å øve ordforrådet.

TIPS: La deltagerne late som om de alltid har vært blinde. Da kan de ikke, etter selv å ha skjønt hva det er, si noe om hvordan tingen ser ut som f.eks. fargen.

Andre fagområder: Natur, miljø og teknologi

4.1 Kommunikasjon, språk og tekst

Smakeleken

Sted	Hvor som helst
Årstid	Hele året
Utstyr	Ulike typer bær, frukter eller grønnsaker, buff eller skjerf

Gjennomføring Når vi skal lære å kjenne bær og frukter, kan vi lære å kjenne dem med mer enn bare synet. Alle stiller seg i en ring og får bind for øynene. Hver og en får utdelt et bær, for eksempel blåbær, i munnen. Hva smaker det? Hva er det? Dette handler ikke bare om å smake på et bær, men skaper også tillitsforhold og skaper sterke følelser hos noen. Dersom det ikke er tilgang til et område der bær/frukt/grønnsaker vokser, eller det er utenom sesongen, så er det lov å «jukse litt». Klargjør forskjellige ting som barna kan smake på. F.eks. rosiner, druer, eplebiter, sitron, etc. Dermed kan leken gjennomføres hele året. Varier med søtt, surt, salt og bittert. Visste dere at de forskjellige smakssansene sitter forskjellige steder på tunga? Noen smaker får oss til å tenke på spesielle årstider. Hvilken årstid tenker dere på når dere smaker et søtt jordbær? Hva med en mandarinbåt?

Andre fagområder: Natur, miljø og teknologi

Høl i hatten

Sted	Hvor som helst
Årstid	Hele året
Utstyr	Ball med maksimal størrelse som en håndball. Bruk flere baller dersom mange er med på leken.

Gjennomføring Barna står på rekke ved siden av hverandre. Atle står med ballen et stykke unna og tenker på et navn; for eksempel Hilde. Han kaster ballen til Anisa og sier «jentenavn på H». Dersom Anisa ikke greier å gjette navnet, roper Atle «høl i hatten», og Anisa kaster ballen tilbake til Atle. Så kaster Atle ballen til Atif, som står ved siden av Anisa. Han greier heller ikke å gjette riktig navn, og ballen går videre. Når hele rekka har fått gjettet, kaster Atle ballen igjen til Anisa og sier «jentenavn på Hi». Greier Anisa det, gir hun ballen til Atle. Han hiver ballen så høyt opp i været han klarer, mens han løper lengst mulig avgårde, og Anisa skal fukke ballen. Når Anisa har grep om ballen, roper hun «stopp!», og Atle må stoppe. Anisa tar tre kjempeskritt, to hink og spytter så langt hun klarer mot Atle. Atle former en ring med armene. Anisa skal forsøke å treffe oppi ringen med ballen. Klarer hun det er det hun som får «stå» neste gang. Hvis ikke «står» Atle en runde til og finner på et nytt navn, en by, et land, en ting i naturen eller lignende. Vi anbefaler at det er en voksen som er «Atle» inntil barna har lært seg denne leken.

Andre fagområder: Kropp, bevegelse, mat og helse

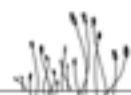
4.1 Kommunikasjon, språk og tekst

Arkitekten

Sted	Hvor som helst
Årstid	Hele året
Utstyr	Naturmaterialer; pinner, steiner, kongler, blader, skjell osv. Snø/is er også ypperlig å bruke

Gjennomføring To og to jobber sammen: «Byggmester» og «læregutt». Før byggingen starter, går de to i sammen rundt for å finne materialer til byggverket. «Byggmester» og «læregutt» skal ha de samme materialene: plukker «byggmester» opp en kongle må også «læregutt» plukke en kongle. Finner «byggmester» et blåskjell, må «læregutt» finne et blåskjell osv. Bestem på forhånd hvor mange gjenstander dere skal samle. 5-6 gjenstander kan være et greit antall. Nå er det tid for bygging. «Byggmester» og «læregutt» setter seg ned med ryggen mot hverandre. «Byggmester» begynner å bygge og forklarer nøye alt han gjør. «Læregutten» skal bygge et eksakt likt byggverk (uten å smugtitte). Her er det viktig at «byggmester» er god til å forklare og «læregutten» god til å lytte. F.eks. begynner «byggmester» slik: «Begynn med å tre den spisse enden av konglen ned i sanda». «Læregutten» adlyder. «Byggmester»: «Til høyre for konglen legger du blåskjellet med den spisse delen inn mot konglen». «Læregutten» adlyder. Slik fortsetter de til byggverket er ferdig. Nå er det spennende å se om det ble likt. Mange varianter kan gjøres av denne aktiviteten: «Læregutten» får se i 3 sekunder på «byggmesterens» byggverk/mønster, og skal så bygge likedan. Man kan også gjøre dette som en gruppeoppgave. Istedenfor «småting», kan det bygges med stokker, greiner, store steiner osv. «Arkitekten» kan brukes av små og store. Vanskelighetsgraden tilpasses alderen på barna. Inne kan dere fortsette å leke «Arkitekten» ved å bruke legoklosser.

Andre fagområder: Natur, miljø og teknologi
Antall, rom og form

4.1 Kommunikasjon, språk og tekst

Hei kaptein

Sted	Hvor som helst
Årstid	Hele året
Utstyr	Ingenting

Gjennomføring Dette er en reaksjonslek der deltakerne skal utføre ulike handlinger på ulike kommandoer fra kapteinen (instruktøren). Kapteinen står foran deltakerne og deltakerne står spredt utover området vendt mot denne.

Kapteinen velger mellom følgende kommandoer som deltakerne så skal utføre raskest mulig:

«Hei kaptein»	-	deltakerne hilser ved å stå rett og hilse med høyre handa mot panna
«Ubåt i sikte»	-	deltakerne legger seg på rygg og retter høyre fot loddrett mot taket
«Mann over bord»	-	to og to deltakere går sammen og en løfter den andre opp fra bakken eller tar omkring hverandre
«Skure dekk»	-	deltakerne bøyer seg ned med høyre kne i golvet og vasker gulvet med høyre hand
«Fiskepinner»	-	deltakerne holder begge handflatene loddrett opp foran brystet og spriker med alle ti fingrene
«Heise flagget»	-	deltakerne må rekke begge armene over hodet og stå loddrett med rak rygg

De som gjør feil eller utfører kommandoen sist må gå ut av leken eller får et minuspoeng.

Andre fagområder: Kropp, bevegelse, mat og helse

Vi lager et eventyr sammen

Sted	Hvor som helst
Årstid	Hele året
Utstyr	Ingenting

Gjennomføring Den voksne starter med fortellingen og så må barna fortsette. Den voksne starter f.eks. med å si : «Det var en gang tre unger som....» og så fortsetter kanskje et av barna: «....bodde ute i skogen.....» og nestemann sier «...de hadde spist for mye godteri....» og nestemann «.. også bæsjet de....»

Andre fagområder: Kunst, kultur og kreativitet

4.1 Kommunikasjon, språk og tekst

Naturfinneren

Sted	Hvor som helst
Årstid	Vår, sommer og høst
Utstyr	Ingenting, eventuelt et oppgaveark

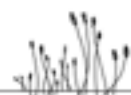
Gjennomføring Dette er en lek for å øve inn ord og navn på ting. Alle er naturfinnere som skal finne forskjellige ting i naturen. Oppgavene varierer. Barna kan bli bedt om å finne ting (kongler, kvister, gress, blomster, steiner etc.) eller de kan finne uttrykk (myk, hard, glatt, kort, lang, spiss etc.) eller farger (grønt, rødt, brunt, grått etc.). Det lønner seg å gi en og en oppgave om gangen. Når de kommer tilbake med det de har funnet, kan vi samle det på ett sted og snakke om det vi har funnet. En annen variant av leken er at det deles ut oppgaveark med f.eks. oppgavene nevnt nedenfor. Barna går sammen i grupper på 2-4 personer. De yngste barna kan gå sammen med de eldre, eller få med en voksen på gruppa. Gruppene får i oppgave å finne forskjellige gjenstander. Man kan enten ha som regel at gruppene skal komme tilbake til start etter hver oppgave, eller at gruppa som først kommer tilbake med alle tingene på oppgavearket vinner.

Finn:

- 2 ting som lukter godt
- 2 ting som er fine
- 2 ting som er harde
- 2 ting som er myke
- Finn en ting som er lett og en som er tung
- Finn en ting som er: rød - grønn – gul osv

Eksempler på andre oppgaver: Smaker godt, former (rund, firkantet, trekantet) stor og liten osv. Slik flettes matematikk inn i leken også.

Andre fagområder: Kropp, bevegelse, mat og helse
Antall, rom og form

4.1 Kommunikasjon, språk og tekst

Rødhette og ulven

Sted	Hvor som helst
Årstid	Hele året
Utstyr	Ingenting

Gjennomføring Del barna inn i 3 grupper. Hver gruppe får sitt spesielle ord.

- Gruppe 1 får ordet «**Rødhette**». Det betyr at hører de dette ordet skal de løpe til et angitt punkt og tilbake
- Gruppe 2 får ordet «**bestemor**» som også betyr at de skal løpe fram og tilbake
- Gruppe 3 får ordet «**ulven**» og gjør det samme som gruppe 1 og 2
- Når de hører ordene «**kaker og saft**» skal alle si MMMMMMMM...

Avstanden de skal løpe bestemmes ut fra alder. Alternativt kan man kjøre dette med tanke på progresjon og motorikk. Da med hinking, åling, krabbing osv. Så forteller den voksne eventyret som står skrevet under her. Eventyret fortsetter til alle er kommet i «mål».

Her er eventyret:

Det var en gang en søt liten pike som alle var glad i. Men gamle **bestemor** var nok aller gladest i henne, og hun visste ikke alt det gode hun skulle gjøre henne. En gang fikk den vesle jenta en rød fløyelshette av **bestemor**. Og den kledde henne så godt at hun støtt ville gå med den.

Derfor kalte de henne **Rødhette**.

En dag ropte mor:

«Kom hit, **Rødhette!** **Bestemor** er syk og trenger noe å styrke seg på, så nå skal du gå til henne med **kaker og saft**.

Det er best du går med det samme før det blir for varmt. Nå må du love å gå pent og forsiktig og holde deg på veien, for ellers kan du falle og slå i stykker flasken. Og når du kommer inn i stuen til **bestemor**, må du hilse pent med det samme, og ikke kikke rundt i alle krokene først.»

Rødhette lovet alt det mor ba om, og så gikk hun.

Bestemor bodde i en liten stue inne i skogen, en halv times vei fra landsbyen. Da **Rødhette** var kommet et lite stykke inn i skogen, møtte hun **ulven**. Men hun visste ikke for et stygt dyr **ulven** var, så hun ble ikke det grann redd.

«God dag, **Rødhette,**» sa **ulven**.

«God dag,» sa **Rødhette**.

«Hvor skal du hen så tidlig, **Rødhette?**»

«Jeg skal til **bestemor**.» «Hva har du i kurven din?»

«**Kaker og saft**. Vi bakte i går, og nå skal **bestemor** få litt godt, for hun er syk og ligger til sengs.»

«Hvor bor **bestemor**, da?»

«Du vet der de tre store eiketrærne står, et stykke lenger inn i skogen?» sa **Rødhette**. «Den stua som står under eiketrærne, er **bestemors**.»

Ulven sa ikke noe mer, men den tenkte for seg selv: « Dette skal riktig bli en godbit for meg!»

Den slo følge et stykke, og så sa den:

«Se på alle de nydelige blomstene, **Rødhette!** Du ser jo ingen ting når du går slik rett bortover veien. Jeg tror ikke du hører fuglesangen engang! Du går akkurat som du skulle på skolen.»

Nå begynte **Rødhette** å se seg omkring. Hun så sommersonnen som danset mellom trærne, og alle de vakre blomstene som vokste tett i tett der inne.

«Jeg vil plukke en bukett til **bestemor**, så blir hun nok glad,» tenkte hun. «Det er så tidlig ennå, så jeg kommer sikkert hjem før det blir mørkt.»

Og så gikk hun bort fra veien og innover i skogen for å plukke blomster. Hver gang hun hadde tatt en, syntes hun at en enda penere sto litt lenger borte. Den måtte hun også ha, og slik kom hun dypere og dypere inn i skogen.

Men **ulven** gikk like til **bestemors** hus og banket på.

«Hvem er det?» spurte **bestemor**.

4.1 Kommunikasjon, språk og tekst

«Det er **Rødhette** som kommer med **saft og kaker** til deg. Lukk opp!» sa **ulven**.

«Trykk bare på dørklinken,» sa **bestemor**, «for jeg orker ikke å stå opp.»

Ulven trykket på klinken, og døren sprang opp. Uten å si et ord før den like bort til sengen og slukte hele **bestemor**.

Så tok den på seg klærne hennes, satte nattkappen på hodet, la seg i sengen og trakk omhenget godt for.

I mens gikk lille **Rødhette** ute i skogen og plukket blomster. Da hun hadde plukket så mange at hun ikke kunne bære flere, husket hun at hun skulle gå like til **bestemor**. Hun skyndte seg videre, og det varte ikke lenge før hun kom til den vesle stuen under eiketrærne. Døren sto åpen, og det syntes hun var rart. Men da hun kom inn i stuen syntes hun det ble enda rarere, ja nesten litt uhyggelig. For ellers pleide det å være så morsomt og hyggelig hos **bestemor**.

«God morgen!» ropte hun, men ingen svarte. Omhenget var trukket for sengen, og da hun ikke hørte noen verdens ting, gikk hun bort og trakk det fra. Der lå **bestemor**! Nattkappen hennes var trukket helt ned over ansiktet, og hun virket så underlig.

«Men **bestemor**, hvorfor har du så store ører», spurte lille **Rødhette** forskrekket.

«For at jeg kan høre deg bedre, barnet mitt.»

«Men **bestemor**, hvorfor har du så store øyne?»

«For at jeg kan se deg bedre.»

«Men **bestemor**, hvorfor har du så store hender?»

«For at jeg kan gripe fatt i deg.»

«Men **bestemor**, hvorfor har du så stor munn?»

«For at jeg kan ete deg!»

Og så før **ulven** opp av senga og slukte stakkars vesle **Rødhette**.

Nå var **ulven** så mett at den nesten ikke kunne røre seg. Derfor la den seg opp i sengen igjen og sovnet. Og den snorket så høyt at en jeger som gikk forbi, hørte det. «Kjære, at den gamle kona snorker slik da?» tenkte han. «Jeg får nok gå inn å se om det er noe i veien med henne.»

Så gikk han inn i stuen, og da han kom bort til sengen, fikk han se **ulven** som lå der. «Jaså,» sa han, «er det slik det henger sammen! Det var riktig godt jeg fant deg, for jeg har lett lenge etter deg, styggen.»

Han ville til å skyte, men så kom han til å tenke på at **ulven** kanskje hadde slukt **bestemor**. Tenk om han kunne redde henne! Han la fra seg børsa og tok fram en stor kniv. Og så ga han seg til å skjære opp magen på **ulven** mens den lå der og sov. Han hadde ikke gjort mer enn et par snitt, da den røde hetten stakk fram. Han skyndte seg å gjøre et par snitt til, og der sprang vesle **Rødhette** ut av magen på **ulven**.

«Å, jeg var så redd, så redd!» sa hun. «Det var så skrekkelig mørkt inne i **ulven**!»

Så kom gamle **bestemor** fram. Hun levde ennå, men det var nesten ikke pust igjen i henne. Nå hentet **Rødhette** noen digre steiner, som de fylte maven til **ulven** med. Da **ulven** våknet, ville den springe sin vei, men steinene var for tunge, så den ramlet over ende og døde.

Nå ble de vel glade alle tre! Jegeren tok **ulveskinnet** og gikk hjem. **Bestemor** spiste **kakene** og drakk **saften** som **Rødhette** hadde med i kurven, og da følte hun seg straks mye bedre. Men vesle **Rødhette** tenkte: «Jeg skal aldri mer gjøre det jeg har lovet mor, for da går det bare galt!»

